

Конкурентоспроможність підприємства: стратегічний контекст: монографія / О.І. Ковтун; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. — Л., 2009. — 276 с. 8. Лісовська Л.С. Аналіз шляхів підвищення технологічної конкурентоспроможності України / Л.С. Лісовська, Н.С. Лушак // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Пробл. економіки та упр. — 2010. — № 683. — С. 364-370. 9. Павлова В. А. Конкурентоспроможність підприємства: управління, оцінка, стратегія: монографія / В. А. Павлова, О. В. Кузьменко, В. М. Орлова, Г. А. Рижкова; Дніпропетр. ун-т економіки та права ім. А. Нобеля. — Д., 2011. — 350 с. 10. Портер, М. Конкуренція. [Текст]: підручник / М. Портер. М.: Видавничий дом «Вільямс», 2014. — 608 с. 11. Смолін І.В. Конкурентоспроможність підприємств: Навч. посіб. / І.В. Смолін; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2006. — 204 с.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА АКТИВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Ареф'єв С.О., Сяні Х.

Київський національний університет технологій та дизайну

Анотація. У статті розглянуто сутність інвестиційної привабливості підприємства, узагальнено чинники впливу на її, обґрунтовано необхідність поєднання впровадження інвестиційної стратегії з підвищенням конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційна діяльність, розвиток, ефективне управління, інвестиційна стратегія, чинники впливу.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ОСНОВА АКТИВНОЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ

Арефьев С.А., Сяни Х.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Аннотация. В статье рассмотрена сущность инвестиционной привлекательности предприятия, обобщены факторы влияния на ее, обоснована необходимость сочетания внедрения инвестиционной стратегии с повышением конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, инвестиционная деятельность, развитие, эффективное управление, инвестиционная стратегия, факторы влияния.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE AS A BASIS OF ACTIVE INVESTMENT STRATEGY

Arefiev S.O., Syany Kh.

Kyiv National University of Technology and Design

Annotation. In the article the essence of the investment attractiveness of the enterprise is considered, factors of influence on it are generalized, the necessity of combining the introduction of the investment strategy with the increase of the competitiveness of the enterprise is justified.

Key words: investments, investment attractiveness, investment activity, development, effective management, investment strategy, influence factors.

Постановка проблеми. Здійснення розвиткових процесів необхідно підприємству для підтримання створеного іміджу в динамічному ринковому середовищі, яке несе вимоги до кількості та якості продукції, яка пропонується для задоволення певних потреб споживачів. Це можливо у разі проведення виваженої інвестиційної політики, яка включає обґрунтування сучасних підходів до управління

інвестиційної діяльності за засадах інноваційності, що дозволить використання нових технологій виробництва товарів та послуг, залучати інвесторів для довгострокового вкладення капіталу. Саме тому проблема створення наукового підґрунтя для формування інвестиційної привабливості на підставі ефективної інвестиційної політики є однією з найбільш актуальних проблем її адаптації до загальних цілей розвитку підприємства та до динамічних умов зовнішнього інвестиційного середовища.

Успішна діяльність підприємства великою мірою забезпечується професійною роботою його співробітників. Саме персонал формує конкурентні переваги підприємства, сприяє підвищенню його статусу і поліпшенню ринкових позицій, забезпеченню ефективної і прибуткової діяльності на довгострокову перспективу. Для підприємств підприємницького характеру діяльності це особливо актуально, оскільки все сильніше розвивається конкуренція, приватний капітал завойовує нові ринкові ніші. У цих умовах грамотна політика управління людськими ресурсами це передумова формування стратегічної ефективності і стабільності їхньої діяльності.

Це вимагає визначення шляхів підвищення мотивації та розроблення механізмів підвищення результативності праці в цілому на підприємствах та заохочення робітників до управління діяльністю підприємств при знаходженні перспективних напрямів реалізації стратегічних цілей. Підприємство може реалізувати свій потенціал до економічного зростання лише за умов ефективної мотивації. Недостатня ж мотивація на підприємстві може виступати стримуючим фактором до зростання показників ефективності його діяльності. Саме тому питання удосконалення мотивації праці персоналу на підприємстві є актуальним і зумовило вибір теми дослідження, сформувало його мету і завдання.

Аналіз останніх досліджень та невирішена частина проблеми. Вагомий внесок у висвітлення теоретичних та практичних аспектів, а також дослідження проблем інвестиційної привабливості підприємства зробили фахівці з економіки, серед яких праці І.О. Бланка, В.П. Савчука, С.І. Прилипко, Є.Г. Величко, А.Г. Завгороднього, Г.Л. Вознюка, Т.С. Смовженко, А.І. Черваньова, С. Лозової, А.Я. Єловича, А.А. Пересади, Р.А. Фахрутдінова, Г.П. Лайко, В.М. Хобта, О.В. Посилкіна, В. Ковальова, Н.А. Русак і В.А. Русак, В.Л. Іванова, Т. Лазарева, О.В. Буглака та багато інших. Однак багато питань з приводу інвестиційної привабливості підприємства залишаються невирішеними, окремі дослідження фрагментарні. Досі науковці не розробили універсальне визначення інвестиційної привабливості як таке, що відповідало би потребам теорії та практики. Значна частина питань потребує подальшого вивчення, удосконалення і ґрунтовного дослідження.

Мета дослідження полягає в визначенні сутності інвестиційної привабливості підприємства, узагальненні чинників впливу на її, обґрунтуванні необхідності поєднання впровадження інвестиційної стратегії з підвищенням конкурентоспроможності підприємства.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку теорії інвестування розроблені й застосовуються різні підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства відповідно до певної, заздалегідь встановленої, мети інвестування.

Визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування здійснюється інвесторами в процесі визначення доцільності капітальних вкладень, вибору в придбанні альтернативних об'єктів і купівлі акцій окремих підприємств. Інвестиційна привабливість підприємства - це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності,

перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства є інтегральною характеристикою його внутрішнього середовища [11, с. 185-208].

Інвестиційна привабливість навколишнього середовища для підприємства (регіону, галузі, країни) має опосередкований вплив на інвестиційну привабливість підприємства, по-перше, тому, що підприємство - це відкрита система. По-друге, зовнішні фактори мають універсальний характер і відіграють для потенційних інвесторів не менш важливу роль, ніж конкретний об'єкт інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості на розглянутих рівнях - це перший етап прогнозування та передбачення заходів із залучення інвестиційних ресурсів і підвищення привабливості об'єктів інвестування на всіх рівнях. Отже, визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування є завершальним етапом оцінки інвестиційного ринку. Від стану привабливості підприємства залежить галузева та регіональна спрямованість його інвестиційної діяльності [2].

Ефективність інвестиційних процесів у сучасних умовах господарювання тісно пов'язана з оцінкою поточного стану та виявлення основних тенденцій розвитку інвестиційного ринку. Процес вивчення обсягів такого ринку включають оцінку інвестиційної привабливості підприємств. Відомо багато методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства, а найбільш популярні з них:

1) методика рейтингової оцінки емітентів, яка складається із:

- загального положення рейтингового оцінювання ;
- показників рейтингової оцінки;
- алгоритму порівняльної рейтингової оцінки;
- вимог до системи фінансових коефіцієнтів;
- алгоритму визначення рейтингового числа.

2) методика інтегральної оцінки

інвестиційної привабливості підприємства, яка складається із:

- визначення основних термінів;
- основних посилань на методичку;
- алгоритму розрахунку показника інтегральної оцінки;
- фінансових показників оцінки стану підприємства [11, с. 475-484].

Залучення інвестицій в українські підприємства безпосередньо пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування – це перший крок під час прийняття інвестиційного рішення. Ціллю інвестування є залучення максимально можливого обсягу інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості об'єкта. Формування інвестиційної політики підприємства здійснюється у сфері взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційних інвесторів [9, с. 101–102].

Інвестиційна привабливість підприємства – це інтегральна характеристика підприємства як об'єкта майбутнього інвестування з урахуванням сукупності факторів зовнішнього та внутрішнього впливу, перспективності, вигідності, ефективності й прийняттого рівня ризику вкладення інвестицій у його розвиток за рахунок власних коштів та коштів інших інвесторів [4, с. 78].

Інвестиційна привабливість підприємства – це збалансована система інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування [3, с. 111]. На противагу їм, О.П.

Коюда [8] розглядає інвестиційну привабливість з позиції перспективного розвитку підприємства та можливості залучення інвестиційних ресурсів. Тобто, розглядається можливість розвитку підприємства без залучення стратегічного інвестора і за рахунок залучення кредитних ресурсів.

Можливість залучення інвестицій залежить від розуміння та врахування інтересів партнерів, від можливості розглядати об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. Підприємство також зацікавлене в підвищенні рівня інвестиційної привабливості: кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати конкурентоспроможність продукції та підприємства загалом. Інвестиційну привабливість окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування визначають інвестори в процесі визначення доцільності капітальних вкладень, вибору в придбанні альтернативних об'єктів і купівлі акцій окремих підприємств [9, с. 102].

Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства, з одного боку — це основа для розробки його інвестиційної політики, а з іншого, — можливість виявити недоліки в діяльності підприємства, передбачити заходи щодо їх ліквідації та покращити можливості залучення інвестиційних ресурсів. А це, у свою чергу, допомагає інвесторам визначитися у своєму рішенні про інвестування у певне підприємство.

Ефективність використання активів слід визначити з погляду наявності та використання всіх можливих джерел їх формування. А тому наступна умова формування інвестиційної привабливості підприємства — це результативність фінансово-господарської діяльності підприємства, яка може визначатися на основі фінансової та бухгалтерської звітностей. Загальні фінансові результати діяльності підприємства повною мірою відображають стан справ на підприємстві і дають змогу визначити ймовірність залучення інвестицій та ефективність їх використання, що відповідає інтересам підприємства й інвестора.

Підприємство повинне мати високу та надійну перспективність маркетингових досліджень, що є більш обґрунтованою умовою, ніж тільки перспектива збуту продукції. Йдеться про придбання всіх необхідних видів матеріально-технічних ресурсів (МТР) для виробництва та збуту готової продукції. Це має стосуватися не тільки домовленості, а й наявності договорів (контрактів) на придбання МТР і певної гарантії збуту продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Необхідно звернути особливу увагу на ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємством як на наступну умову щодо формування його інвестиційної привабливості. Інвесторів завжди цікавить ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємством за минулі періоди. Визначення ефективності здійснюється шляхом розрахунку індексів, співвідношень і коефіцієнтів, таких, наприклад, як прибутковість коштів і коефіцієнт самозабезпеченості інвестиційними ресурсами. Коефіцієнт самозабезпеченості свідчить про можливість підвищити конкурентоспроможність і ділову активність за рахунок власних коштів. Прибутковість залучених, а особливо позикових, коштів повинна значно перевищувати прибутковість власних інвестиційних ресурсів та ін. Вивчення та аналіз звітності суб'єктів господарювання, досвіду фахівців і підприємств дає змогу авторам стверджувати, що це досить важлива умова формування інвестиційної привабливості підприємства. Масив показників щодо визначення ефективності використання інвестиційних ресурсів є досить репрезентативним і суттєво впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Визначення інвестиційної привабливості будь-якого об'єкта господарювання потребує особливої уваги щодо оточення підприємства, яке розташоване в певному адміністративно-територіальному регіоні держави. Підприємство — це соціально-економічна система, яка постійно змінюється, розвивається та вдосконалюється. Перспективи діяльності підприємств в Україні, їх виробнича стратегія обмежені як внутрішнім, так і зовнішнім середовищем, законодавчим простором, що пов'язаний з економічною ситуацією, станом розвитку ринкової інфраструктури та ін.

Інвестиційну привабливість підприємства слід розглядати як сукупність характеристик його управлінської та фінансово-господарської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів. Також інвестиційну привабливість слід визначати як комплекс різноманітних факторів, класифікація і ступінь впливу яких може змінюватись в залежності від: виробничо-технічних особливостей діяльності підприємства, в яке інвестуються кошти; цілей інвесторів; економічного розвитку підприємства у минулому й тепер; очікуваних темпів зростання виробництва; впливу зовнішніх факторів, зокрема діючого законодавства, екологічної ситуації, рівня конкуренції.

При цьому основним етапом формування інвестиційної привабливості підприємства є визначення факторів впливу на неї та їх класифікація, що сприяє кращому та більш повному розумінню самої сутності інвестиційної привабливості.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства є інтегральною характеристикою його внутрішнього середовища.

Існує багато класифікацій даних факторів, так само як і думок стосовно того, які саме фактори впливають на інвестиційну привабливість.

Виділяють чотири групи факторів, які впливають на рівень інвестиційної привабливості:

1. Фактори прямого впливу: фінансово-економічні (маркетингові, ефективного управління ціноутворенням, підвищення якості продукції (товарів, робіт, послуг);

2. Три групи факторів непрямого впливу: соціальні, інформаційні та екологічні.

До фінансово-економічних факторів слід віднести маркетингові, оскільки стимулювання широкого надання послуг завдяки відповідній рекламній політиці, грамотний вихід і утримання на різних сегментах ринку тощо, дозволять підприємству значно покращити усі показники своєї діяльності.

Також важливим фактором є підвищення ефективності управління ціноутворенням на підприємстві. Він пов'язаний із попереднім фактором, оскільки саме маркетингова служба повинна досліджувати сегменти ринку, на яких провадить свою діяльність підприємство.

Основним фактором, який впливає на конкурентоспроможність підприємства, є підвищення якості послуг. Ця вимога стосується не тільки підвищення якості наданих послуг, а й відповідності їх міжнародним стандартам якості, що в свою чергу дозволяє виходити на міжнародні ринки.

Вплив соціальних факторів можна простежити під час розрахунку рейтингу інвестиційної привабливості, до них відносяться: використання ефективних моделей стимулювання високих результатів діяльності, прогресивних форм оплати і стимулювання праці, системи заохочення і компенсаційних виплат, які в кінцевому підсумку призводять до покращення саме фінансово-господарських показників діяльності підприємства. Серед інформаційних факторів слід виокремити необхідність інтеграції окремих автоматизованих систем управління на підприємстві.

Також до інших інформаційних складових формування інвестиційної привабливості підприємства слід віднести ступінь відкритості внутрішньої інформації для потенційних інвесторів, які, за відсутності необхідних їм даних, можуть одразу віднести потенційного реципієнта до категорії об'єктів з високим ризиком вкладання коштів, тобто з низькою інвестиційною привабливістю.

Інвестиційна привабливість підприємства залежить від розробки чіткої стратегії, що пов'язана як із реалізацією у перспективі його інвестиційного потенціалу, так і з забезпеченням дотримання положень загальної стратегії фінансово-економічного розвитку та головних цілей функціонування підприємства.

Вона повинна формуватися з орієнтацією нанаявні та потенційні фінансові, організаційні, кадрові, технологічні, сировинні, енергетичні та інші ресурси, які є в розпорядженні підприємства і які можуть бути залучені на вигідних для нього умовах. Розробка і реалізація інвестиційної стратегії підприємств полягає, насамперед, у формуванні довгострокових цілей, пов'язаних із реалізацією мети діяльності підприємства як з позиції суспільства, так і з позиції підприємства, що полягає в отриманні доходу.

Інвестиційна стратегія містить визначення довгострокових пріоритетів у сфері реалізації цілей інвестиційної діяльності, встановлення черговості їх досягнення та передбаченні можливих фінансово-економічних наслідків для підприємства у випадку відхилень від визначених темпів і пропорцій функціонування основних його систем. Реалізація стратегій, пов'язаних із зростанням або із збереженням існуючих позицій на ринку, має поєднуватись з інвестиційною діяльністю промислових підприємств. Ця сфера відносин посідає провідне місце в системі звичайної діяльності підприємства. Поясненням такої ролі інвестиційної діяльності є сама сутність поняття інвестиції. Вони відображають відносини, пов'язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти, оборотні фонди, а також у науково-технічний розвиток, якісне вдосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від моменту авансування до реального відшкодування й одержання прибутку або соціального ефекту.

Окрім того, невід'ємним елементом інвестиційної стратегії є обґрунтування і вибір методів досягнення поставлених цілей інвестування.

Тому інвестиційна стратегія має наступні складові:

- визначення мети, цілей та напрямків діяльності підприємства;
- оцінка та аналіз зовнішнього політичного, правового та економічного середовища;
- оцінка переваг та слабких сторін фінансово-господарської діяльності підприємства; інвестиційних проектів і відповідне зниження їх ефективності.

Для досягнення успіху загальної стратегії розвитку підприємства всі допоміжні стратегії мають взаємоузгоджуватись та взаємопов'язуватись, в тому числі й з інвестиційною. Основна відмінність рішень стосовно інвестиційної стратегії від поточних рішень про фінансування визначається часом та обсягом витрат. Тривалість очікування надходжень від інвестицій та їх обсяг визначають високий рівень ризику і потребують детального аналізу всіх аспектів, що стосуються прийняття рішень щодо капітальних інвестицій.

Виділимо важливі чинники, які слід враховувати при розробці інвестиційної стратегії підприємства: фінансовий стан підприємства; технічний рівень виробництва; наявність у підприємства як власних фінансових ресурсів, так і можливості залучення

позикових коштів; фінансові умови інвестування на ринку капіталу; комерційну і бюджетну ефективність інвестиційних проєктів, які передбачається реалізовувати.

Висновки та пропозиції. Слід зазначити, що доцільно визначити сутність поняття «інвестиційна привабливості підприємства» у двох напрямках: як сукупність певних ознак, зокрема, фінансово-економічних, соціальних, матеріально-технічних, виробничих, ринкових та інших характеристик, які формують умови для залучення інвестиційних ресурсів та відповідають конкретним вимогам інвестора; як систему комплексних та інтегральних показників, що дає змогу провести оцінку діяльності суб'єкта господарювання, у контексті його приналежності до певної галузі, регіону, країни, визначаючи його конкурентоспроможність на ринку та перспективи розвитку, враховуючи рівень задоволення вимог та інтересів інвестора щодо конкретного підприємства.

Література: 1. Алексеєнко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л.М. Алексеєнко // Економічний форум. — 2009. - №3. — С.94-102. 2. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія і практика: Навчальний посібник –2-ге видання, перероб. і доп.–Київ: Знання, 2007. — 685 с. 3. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Текст] / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. — 2009. — № 1. — С. 110-117. 4. Бутов А.М. Методичні основи оцінки інвестиційної привабливості підприємства/ А.М. Бутов // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. — 2012. - №6 (16). — С. 77-81. 5. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств / В. І. Гунько // Фінансовий простір . — 2013. — № 1. — С. 85-88. 6. Єпіфанов А.О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник та ін. / За ред. д.е.н. А.О. Єпіфанова. — Суми: УАБС НБУ, 2007. — 286 с. 7. Коюда О.П. Оцінка інвестиційної привабливості промислових підприємств/ О.П. Коюда, А.В. Григор'єва // Культура народів Причорномор'я. - 2007. - Вип.109. — С. 82-85. 8. Лівощко Т. В., Моргунова К. І. Інвестиційна привабливість підприємств // Лівощко Т. В. // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2013 [Електронний ресурс]. — http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_101.pdf 9. Макарій Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. — 2010. — № 10. — С. 52-60. 10. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навчальний посібник, — Київ: Знання, 2006. — 490 с. 11. Толкаченко О.Ю. Индикативная методика оценки инвестиционной привлекательности фирмы / О. Ю. Толкаченко // Инвестиции и предпринимательство. — 2008. — № 6. — С. 88–97. 12. Хобта В.М. Активізація та підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах: [монографія] / В.М. Хобта, О.Ю. Попова, В.М.Мешков. НАН України. Ін-т економіки пром.-сті. МОН України. ДонНТУ. — Донецьк, 2005. — 343 с.